

як розроблена методологія, і основний, як досягнута мета дослідження.

Література:

1. Бабайлов В.К. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Харків: ФОП Бровін О.В. 2019. 150 с.
2. Бабайлов В.К. Теорія методу: моногр. Харків: ХНАДУ. 2011. 232 с.
3. Бабайлов В.К. Модель розробки парадигм: найважливіші властивості. *Новий колегіум*. 2016. № 3. С.48-53.

УДК: 65.011.3:658; 330.131.7

ЕТАПИ РОЗВИТКУ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ РИЗИКУ

*Бабайлов В.К., к.е.н., доцент,
super_super-kod@ukr.net*

*Шершенюк О.М., к.е.н., доцент,
sheralyona@gmail.com*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Як свідчить огляд літературних джерел у теорії й практиці управління в умовах ризиків досі не існує чіткого визначення його етапів.

Найбільш сучасне уявлення про етапи розвитку управління в умовах ризиків встановлене зовсім недавно у [1].

Однак, при цьому автори залишаються у полоні традиційного помилкового стереотипу, помилкового уявлення про можливість управління ризиками.

Автори доповіді вважають, що поняття «управління ризиками» помилкове, що людина управляє не ризиками, не зменшує, не купує і не продає ризики; ризики незалежні, об'єктивні явища, до того ж вони не мають вартості, щоб їх обмінювати. Людина має тільки одну, але важливу можливість – можливість управляти втратами в умовах ризиків.

Тому, перш за все, необхідне на замість помилкового терміну «управління ризиками» використовувати термін і поняття «ризик-управління» (Р-У), як управління не ризиками, а управління втратами людини в умовах ризиків.

Ця новітність має безпосереднє відношення до теми даної доповіді. Справа в тому, що попередні класифікації етапів використовують саме словосполучення «управління ризиками», яке у дійсності не існує; а тому вести розмову про те, що не існує – взагалі

позбавлене усякого сенсу. Саме така помилка суттєве спотворює й самі етапи розвитку Р-У.

Метою доповіді і стала нова інтерпретація етапів – етапів управління втратами людини в умовах ризиків, етапів розвитку Р-У.

На основі заміни управління ризиками на Р-У можна визначити такі три його етапи:

- етап Р-У як єдиного цілого – тобто, без відокремлення в ньому ризик-менеджменту (Р-М) і ризик-виробництва (Р-В);
- етап Р-М теж як єдиного цілого – тобто, без відокремлення у ньому ризик-економіки (Р-Е), ризик-інженерії (Р-І і ризик-адміністрації (Р-А);
- етап відокремлення у Р-М трьох самостійних частин (Р-Е, Р-І, Р-А).

Перший етап Р-У існував протягом тисячоліть аж до 1956 року, до виділення у Р-У найважливішої частини – Р-М. При цьому такий тривалий етап сам навіть можна поділити на декілька підетапів.

На першому підетапі була тільки інтуїтивна оцінка, причому будь-якого ризику, зокрема й економічного, у формі побоювання, небезпеки. Це був підетап побутової боротьби за безпеку в умовах будь-яких ризиків.

На другому підетапі створюються умови розрахунку величини ризику, вводяться міри ризику. При цьому відмічається, що до цієї проблеми вперше привернув увагу італійський чернець Лука Пачолі у своїй книзі «*Summa de Arithmetica*» лише у 1494 році, який до того ж заклав основи сучасного бухгалтерського обліку. Тому дана важлива проблема вперше була поставлена саме економістом.

Але перші кроки на шляху її вирішення зробив тільки італійський лікар і гравець Джироламо Гордано у XVI столітті, а також Галілей.

А вирішена ця проблема була лише у 1654 році Блезом Паскалем і П'єром де Ферма.

Й про походження важливого аспекту ризику – введення однієї з важливих мір ризику, визначення його величини, яка й досі використовується – це сигма. Терміни «стандартне відхилення (англ. *standard deviation*), або середнє квадратичне відхилення, або сигма», яке зараз використовується для розрахунку величини, імовірності ризику, вперше використав Карл Пірсон порівняно не так давно – лише у 1894 році. Цим він замінив альтернативні назви подібного

поняття, що існували раніше: наприклад, Гаус використовував термін «середня похибка».

Третій підетап пов'язаний з використанням визначених мір ризику в основному в економіці.

Другий етап у розвитку Р-У – це етап відокремлення у Р-У особливої його частини у формі Р-М; при цьому Р-М використовується теж як єдине ціле – тобто, без відокремлення у ньому Р-Е, Р-І, Р-А [2].

Але вся практика ризик-управління приводить до необхідності поділення Р-М на три різні види: Р-Е, Р-І, Р-А.

Висновок. Можливо впевнено стверджувати, що реалізація цієї ідеї у практику менеджменту приведе до початку нового – третього етапу у розвитку управління в умовах ризиків.

Література:

1. Бабайлов В., Курденко О. (2022). Від ризик-менеджменту до ризик-економіки. *Економіка та суспільство*. № 46. URL: <https://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2061> (дата звернення 11.03.2023).

2. Бортнікова Є.В. Історія походження та сутність понять «ризик», «ризик-менеджмент» та «операційні ризики». *Ефективна економіка*. 2012. № 8. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/> (дата звернення 11.03.2023)

УДК 65.011.3:658; 330.131.7

РИЗИК-АДМІНІСТРАЦІЯ – ОСНОВНІ АСПЕКТИ

*Бабайлов В.К., к.е.н., доцент,
super_super-kod@ukr.net*

*Шершенюк О.М., к.е.н., доцент,
sheralyona@gmail.com*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

У сучасному ризик-менеджменті існує значна кількість проблем. Серед них існує дві основні: по-перше, це проблема зростання ризиків у наслідок зростання підприємницької активності (до речі ця тенденція приведе до того, що у майбутньому уся постіндустріальна епоха стане саме переважно підприємницькою); по-друге, у зв'язку зі зростанням зв'язків між країнами збільшується кількість особливого класу ризиків – ризиків зовнішньо-економічної діяльності.